

Toimittaja Aleksandra Kunnas: Kaupungit täyttyvät taiteesta. Tampereella voimme nähdä esimerkiksi valoviikkojen taideteokset, ratikkaraiteiden varrelle sijoitettuja mosaiikkeja ja Fingerpori-sarjakuvista tehtyjä seinämaalauksia. Mutta miten julkinen taide vaikuttaa tapamme järjestää todellisuutta? Radio Moreenissa julkisesta taiteesta keskustelemassa ovat toimittaja Aleksandra Kunnas ja taiteen tohtori Jouni Sarpola. Tervetuloa!

Taiteen tohtori Jouni Sarpola: Kiitos!

A.K.: Kirjoitat väitöskirjassasi *Spectapoliksen patsaat* julkisen kuvanveistotaiteen asemasta vuosituhannen taitteessa.

Jouni, sen lisäksi että olet taiteen tohtori olet myös taiteilija. Mikä julkisen taiteen teos Tampereella erityisesti miellyttää sinua?

J.S.: Nita monia, mutta kyllä yks mun suosikeista on mistä mä kirjoitin tuossa mun väikkärissäkin niin toi Hans-Christian Bergin *Valonkehrä*. Se tota puhuttelee sillä muotokielellään, sit se on tota. Siinä on käytetty tällaista uutta tekniikkaa, mikä viehättää mua, ja nii... En mä osaa sen enempää, se on musta hieno ja siinä on ajatusta, että tota, se sopii mun esteettiseen makuun.

A.K.: Missä se oikein on Tampereella?

J.S.: Onks se nyt se virallinen termi sitte tota, ööm. Se on siinä öö tota missä on Vapriikki, se museo, en muista nyt tarkkaan sen aukion nimeä, mutta siinä missä on niitä uusia kerrostaloja, tai ei nyt enää uusia kerrostaloja oo, mutta silloin kun se rakennettiin se kerrostalot siihen...

A.K.: Niin siellä Tampellassa?

J.S.: Niin. Okse sit Tampellan aukio se aukion nimi, niin se tuli koristaan sitä.

A.K.: Joo.

J.S.: Siellä se on kannattaa käydä katsoo jos se ei oo tuttu.

A.K.: Joo, mua on ny viime aikoina noi Yliopistonkadun valopallot ilahduttanut kun on niin kauheen pimeetä tässä kaamoksessa. Tota Tampereen taiteilijaseura, heidän tällasessa julkasussa kerrotaan että 75 prosenttia kaupunkilaista haluais törmätä taiteeseen arjessaan. Ja esimerkiksi täällä Tampereella on sähkö-sähkönjakokaappeja maalattu erittäin värikkäillä tavoilla. Niin miten sä koet sen, että arkisia asioita, joita me muuten saatetaan pitää rumina niin on maalattu erilaisilla kuvioilla ja väreillä ympäristön piristämisen vuoksi?

J.S.: Niin peruslähtökohtahan on siinä on ihan tietysti kiva, että piristetään sitä ympäristöä, mutta sitten tietysti siinä on myös se toinen puoli, ja ongelma, että kun vaikka ne jakokaappien maalaukset sitten viedään pois tai vaihdetaan niin jääkö se merkitsemään sitä edelleen ihmisten mielestä niin kun rumaa tota jakokaappia että kiinnittääks siihen sitte huomiota että se hieno tai kaunis väryys tai maalaus on siit lähtenyt mutta edelleen se tota

se sama jakokaappi on sillä samalla paikalla, et tota siinon vähä kahtaanlaista puolta tietysti niin kun se tällaisena piristys elementtinä on on ihan kiva mutta tota. Tuota tuota se on tietysti tässä julkisesti taiteessa aina aina vähän se niinku se kysymys ja ongelma, että mikä on niin kuin paikan merkitsemistä ja mikä on paikkojen koristelua ja ja tällasta niin kun siistimistä et tota. Mun esteettiseen makuun välttämättä sellainen niin kuin kaunistelu ei ehkä sovi, mutta tota joo jos se piristää ihmisiä, miin mikäs siinä, ei siitä tietysti ainakaan haittaa oo.

A.K.: Eli koetko niinku tällaisen kaunistelun tai koristelun osaksi julkista taidetta yhtälailla?

J.S.: Kyllä se siis on, on sitä et se tietysti on sit eri asia tällaiset niinku makumieltymykset ja makutottumukset, että kuka pitää mistäkin ja erityisesti julkisesta taiteessahan tällanen, myös julkinen keskustelu taiteilijan ja taideteoksen arvostelun kohteena oleminen ja kaikki tällaiset on on niinkun paljon suuremmassa valokeilassa, jos niin voi sanoa suhteessa si esimerkiksi tällasiin galleriateoksiin, että ihan samalla tavalla esimerkiksi taiteilijat ei voi niinku julkisen taiteen kohdalla revitellä, niin siinä ehkä saattaa tulla sit sitä jo niinku tällasta lähtökohtaista taiteilijan niin kuin ennakkosensuuriakin ehkä, sen saattaa olla vähän jyrkkä sana, mutta joka tapauksessa. Niin niin. Mä tietysti niinku toivoisin ja varoisin sitä että se ei mene tällaisen niinku koristeluun. Että oli olis kiva että olis niin rohkeita tekijöitä, että uskaltais välillä tehdä vähän räväkämpäkin juttuja.

A.K.: No, mitä sä sit aattelet esimerkiksi siitä, että taide on loppupeleissä, tää meidän julkinen taide aika institutionalisoitunutta eli monet erilaiset laitokset ja toimielimet vaikuttaa paljon siihen, että mikä on hyvää ja julkaisukelpoista taidetta?

J.S.: No siin on kans mun mielestä niinku, kaks keskeistä ongelmaa tai ongelmia ne on sitten, jos ne haluaa nähdä ongelmina, et tota joo jotenkinhan tällaiset hankinnat pitää niinkun järjestää, se täytyy olla jo joku taho siihen tietysti niitä instituutioita tarvitaan, mut sitten Suomi on tavallaan aika pieni maa. Et siinä on välillä vähän sellaista nurkkakuntaisuus ongelmaa että onko niinku kaverit tilaamassa kaverien teoksia, se se saattaa niinku muodostua ongelmaksi, ja sit tietysti sellainen niinkun kaupallisempi näkökulma voi olla ihan yhtä lailla ongelmallinen, että et tota. Jos se sitte annettas vaikka niin kun enemmässä määrin niin kuin taidehankinnat yksityisrahoituksen piiriin, niin kyllä siinäkin vois tietysti olla vähän sellasta... Tota sisäänrakennettua tai rakenteellista ongelmaa, että rahoittajal vois olla halu sitten sanoo että tää ei sovi meille, että me halutaan enempi tän kaltaista ja muuta ja he voivat suosia niinku oman makunsa mukaisia taiteilijoita että että vaikka siinä ehkä nykyisessä tämmösessä instituutiojärjestelmässä on ongelmia onkin niin, en mä kyllä ehkä lähtökohtaisesti parempaa keksi. Täytyy sanoa toki, että se niin kuin musta on hyvä, että Suomessa on useita kanavia, että on näitä instituutioita, mutta sitten myös vähän tällaista niinku, taiteilijälähtoisempää tai tämmöstä vähän anarkistisempää, et saattaa joskus olla sellaista, että johonkin vaan ilmestyy jotain, niin kyllä musta sillekin on niinku paikkansa, ja tota aikansa, että... Mä toivoisin semmosen monikanavaisuuden säilymistä että tota se tietysti on niinku pitkälle vietyä tämmösen instituutionaalisen toiminnan ongelma, et jos ne rupee hallitsemaan sitä koko mekanismia, niin sit siitä tulee vielä enemmän ongelmaa.

A.K.: Joo se on kyllä totta, vapaa taide on ihan hieno asia. Tota öö, esimerkiksi Tampereen kaupunki on sitoutunut tällaiseen, tuota rakennushankkeissa toteutettavaan

prosenttiperiaatteeseen, jonka mukaan ajatellaan, että julkista rakennushankkeesta aina tietty prosentti käytetään julkisen taiteen toteuttamiseen. Ja tota miten tää sun mielestä, vaikuttaa...?

J.S.: No tää on oikeastaan must kuitenkin ihan yksi hyvä instrumentti, että viitaten tohon edelliseen niin se on yks hyvä kanava ja sillä saadaan tietysti hankittua enenevässä määrin niinkun julkista taidetta. Mutta sit siin on, kans niinku ehkä jo, jos mennään siihen esteettiseen keskusteluun niin omat omat ongelmansa aina, että, että millaista taidetta sit hankitaan ja kuka sen sitten päättää? Mut että kyllä mä oikeestaan vähän sama asia kun tohon instituutio-osuuteenki, että, et, et ihan, ihan tervetullut ja hyvä, hyvä niinku lisää. Mutta yksinään se ei voi esimerkiks kannatella tällaista, et mä toivon, että se prosenttiperaate ei sitten niinku aiheuta tämmöstä nollasummapeliä se on sitten pois jostain muusta.

A.K.: Joo. No, Jouni Sarpola, sä oot myös sanonut että sun mielestäsi julkisen veistostaiteen pitäisi ehkä olla yhteisön edun mukaista taidetta. Mitä on yhteisen edun mukainen taide?

J.S.: Niin, siinä on aika isolla se se tota "ehkä"-etuliite, se tota liittyy tämmöseen julkisen taiteen teoriakeskusteluun, missä on jaoteltu ja kategorisoitu taidetta, ja mä väitöskirjassani tai sen johtopäätöksissä, otin kantaa siihen, että, että tavallaan joo, jos johonkin suuntaan mun mielestä niinku julkises veistostaiteessa Suomessa pitäisi lähteä, niin se se vois olla kuitenkin tällainen niin kun ehkä enempi konsensushakuinen, -hakuinen tilanne, ja mä en tarkoita sillä että se pitäis niinku mennä sellaiseen, että, että tota taiteilijoiden nimenomaan pitäisi tehdä vaan sellaista, että mikä kelpaa jotenkin suurelle yleisölle tai tai on tämmöstä niinkun hyväksyttyä muistomerkki- tai näköispatsastaidetta, en missään tapauksessa, et kyllähän yleistä etua vois ihan yhtä hyvin kannatella vaikka uudet materiaaliset valinnat, et tota. Niin kun tommoses 3D-tulostuksessa vois olla, niinku jotain. Sit vasta oli Ylellä uutinen, että Kuvataideakatemiassa tota yksi taiteilija tekee tällaisesta niinku sekajätteen polttokuonasta eli sitä mitä kaikki tuottaa, sitä jätettä kun se poltetaan, niin siitä jää sitä ylimäärämateriaalia, veistosten valamiseen taideteosten tekemiseen... Sellaisissa innovaatioissa vois olla kaikkien etua kannattelevaa, ja sitten miksei niinku julkisestaiteessa vois olla myös tällainen pedagoginen tai valistuksellinen puoli. Et niissä olisi tavallaan se sisältö niinkun haettu siitä, että miksi esimerkiksi tämä veistos on tässä paikassa? Liittyykö se jotenkin siihen paikkaan? Onko sillä merkitystä? Ja näin pois päin. Ehkä mä tarkoitan enempi sellasta, kun sitten semmoista, että se niinku sopis kaikkien maulle, että joo tää tällainen on hyvä taideteos, koska mä luulen et sellasta ei oikein pysty kukaan tekee aina on joku eri mieltä.

A.K.: Sekin on ihan luonnollista. Tota mitä sä ajattelet sitten taas tästä vetäen niin taiteen vaihtuvuudesta, että onko vaihtuva taide yhtä arvokasta kuin pysyvä taide?

J.S.: Niin siinä on tietysti sit kysymys se, että mikä on se niinku arvo tai arvostus, millä sitä arvotetaan. Tietenkään ei ole, jos sitä ajatellaan sellaisesta näkökulmasta, että on on joku niinkun samalla paikalla oleva, otetaan ny esimerkiks vaikka Sibelius-monumentti, jonka niinkun hankintaproseduuri oli yks tota suomalaisen julkisen veistotaiteen hankinnan historian rumimmista, niin sitä vastustettiin ihan valtavasti, ja tekijää vastustettiin, kävi lähes niin, että, että taiteilija menetti siinä prosessissa terveytensä ja taloutensa ja tota. Mut

silti siitä on tullut tällainen niinku kansallinen ikoni Suomeen. Et kaikki tavallaan tunnistaa sen Sibelius-monumentin vaikka siitä ei pidetty, etsit väliaikaiset taideteokset ei tietenkään niinku saavuta sellaista asemaa koskaan. Mutta sitten taas niin kun. Kyllähän niissä voi olla esimerkiksi tommost jaksottaisuutta niinku sä sanoit tossa alkujuonussa, se että on, on esimerkiksi valoviikkoja, mä nyt lähes keskusteluun ollenkaan, että kuinka taidetta ne kenenkin mielestä on, mutta tota. Onhan nekin väliaikaisia. Sit kyllä mä niinku ajattelisin, että niin miksei taidetta vois sit tehdä vaikka jäätä tai muista hajoavista luonnonmateriaaleista, ja se vois silti olla ihmisille niinku arvokasta ja merkityksellistä, että tota. Kyllä mä sen nään, että, että tota jollain tavalla sellaista niinku. Perinteisten patsaiden aika on ehkä ohi osittain, tai ainakaan siinä mittakaavassa niitä ei enää tehdä niinku niinku tuota aikaisemmin, että yksi mitä mä mielenkiinnolla odotan, niin on esimerkiksi toi on ensi keväänä ratkeaa toi Mauno Koiviston tota muistomerkki, että millainen siitä tulee, ja millainen kohu siitä saadaan aikaiseksi, että se se on jännittävää nähdä tuleeks jotain uusia avauksia, esimerkiksi siinä tapauksessa se olis musta hirveen niinku hienoo ja rohkeeta, että jos uskalletas ottaa uutta, mutta siinähan taas tietysti tilaaja ja tekijä ottaa aina sen riskin, että pitää uskaltaa olla siinä vastatulessa. Koska kyllä sitä todennäköisesti tulee sitä... Kritiikkiä, jos kauniisti sanotaan.

A.K.: No, sitä jäämme odottamaan mielenkiinnolla. Tuota, sä oot sun aiemmissa teoksissas myös ottanut kantaa siihen, että, ja herättänyt kysymyksiä siitä, kuinka pitkälle niinkun ympäristöön voidaan taiteen nimissä muokata. Niin, mitä mieltä sä tästä olet?

J.S.: No, mä luulen että mä tiedän mihin teoksiin mitä sä viittaat, ja ne, ne oli ehkä sillai idealistisena taideopiskelija toteutettuja, mutta kyllä mä osittain oon edelleen vähän samaa mieltä, et tota kun mun oma tausta on tavallaan tähän julkisen taiteeseen tämmösen niinku ympäristötaiteen kautta tullu, että mä ajattelen sitä aika usein siltä näkökulmalta, ja, ja kyllä me niinku sillä Optima forma -työlläkin sillon yritettiin niinkun kommentoida sitä, että että miten pitkälle kaikki muokkaaminen voi mennä, koska... Toisaalta on myös totta että, niinku meidän luonnonympäristö vaikka Suomessa niin on lähes totaalisesti muokattu, et ei meillä ole olemassa esimerkiksi luonnontilaisia metsiä kun jotain, oliskohan 5%, että suurin osa suomalaisista ei ole edes oikeassa metsässä koskaan olleet, vaan enempi tämmösillä puupelloilla, ja ne niinku luonnonympäristötkin tai mikä me mielletään luonnonympäristöksi niin on muokattu, se on suunniteltu, se kuuluu tämmöseen suunnitelmataloudelliseen niin kuin, ajatukseen. Niin musta se olis kyllä aika outoa ja vierasta että joo niinku. Miksi sitä sitten taiteen kontekstissa pitäisi rajoittaa tai mikä sitä rajoittaa. Et Ne on ehkä niitä kysymyksenasetteluja, että kuinka pitkälle se voi mennä, ja esimerkiksi noi työ- tai työ, mihin säkin viittasit niin se se oli yksi tämmönen tietysti niin kun provosoiva julkilausuma kaikki oli muovista ja ja siistittyjä ja klinistä, mut että. Ehkä sitä keskustelua pitääkin herättää tällain alkuun provosoimalla.

A.K.: Näitä kysymyksiä jäämme pohtimaan ja jatkamaan julkisen taiteen ihastelua, kauhistelua ja tutkimista jatkossakin. Tuota täällä tänään julkisen taiteen ulottuvuuksista Radio Moreenissa keskustelivat toimittaja Aleksandra Kunnas ja taiteen tohtori sekä taiteilija Jouni Sarpola. Kiitos Jouni.

J.S.: Kiitos.

Jingle: Meidän Radio Radio Moreeni.